

Vergaderjaar 2023–2024

26 485

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Nr. 430

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 november 2023

In deze brief wil ik de Eerste en Tweede Kamer graag informeren over de volgende twee toezeggingen.

- In de Kamerbrief van 28 februari 2023 (Kamerstuk 26 485, nr. 408) heb ik aangegeven om bij het aflopen van de eerste openstelling op 26 september 2023 van het subsidiebeleidskader voor Sectorale Samenwerking de balans op te maken om te beoordelen of de regeling de juiste vorm heeft of dat een aangepaste vorm hiervoor in de plaats moet komen.
- De toezegging in het Jaarverslag BHOS 2022 (Kamerstuk 36 360 V, nr. 1) dat de resultaten van de eerste nieuwe tussenmeting over de naleving van de OESO-richtlijnen naar verwachting na de zomer van 2023 beschikbaar zullen zijn en worden meegenomen in het Jaarverslag BHOS 2023.

Uitkomsten peilmoment sectorale samenwerking

Allereerst wil ik uw Kamer graag informeren over de uitkomsten van mijn beoordeling inzake het peilmoment van het subsidiebeleidskader voor sectorale samenwerking, die gericht was op de volgende elementen:

- onder welke criteria de overheid actief betrokken kan zijn en of uitbreiding van de betrokkenheid van de overheid mogelijk en wenselijk is, ook in relatie tot wetgeving;
- welke organisatie de uitvoering het beste kan begeleiden (secretariatsfunctie);
- hoe de dekking per sector vergroot kan worden;
- hoe zowel het mkb, als grote bedrijven bediend kunnen worden;
- hoe duurzame financiering mogelijk is, op welke manier maatschappelijke organisaties hun onafhankelijke rol kunnen blijven vervullen en hoe tegelijkertijd aansluiting wordt behouden bij de ondersteuningsbehoefte van het bedrijfsleven;

- óf en hoe sectorale samenwerkingsverbanden kunnen meewegen in het toezichtregime en aan welke criteria een samenwerkingsverband moet voldoen om een rol te spelen in de toezichtstrategie.

Alvorens hierop in te gaan, licht ik graag eerst mijn visie op sectorale samenwerking binnen het IMVO-beleid toe en de rol die het Subsidiekader Sectorale Samenwerking hierbij speelt. Vervolgens ga ik in op de beoordeling van het Subsidiekader op de genoemde aandachtspunten en hoe ik sectorale samenwerking in de toekomst wil vormgeven.

Visie op sectorale samenwerking

Internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO) is een belangrijke ambitie van het kabinet. Met mijn collega's bevorder ik daarom de toepassing van de *UN Guiding Principles on Business and Human Rights* (hierna UNGP's) en de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (hierna OESO-richtlijnen). Het kabinet zet hiervoor een brede mix van elkaar versterkende vrijwillige en verplichtende maatregelen in waarin sectorale samenwerking een belangrijk element is.

Sectorale samenwerking is een instrument dat door bedrijven kan worden benut om de toepassing van IMVO te bevorderen. Hiertoe heb ik als vervolg op de convenantenaanpak eind vorig jaar het Subsidiebeleidskader Sectorale Samenwerking gelanceerd. Doel van dit instrument is om samenwerking binnen de gehele waardeketen te faciliteren en te stimuleren, zodat potentiële risico's voor mens en milieu beter kunnen worden geïdentificeerd, voorkomen en gemitigeerd. Bedrijven nemen hierbij het initiatief, maar staan er zeker niet alleen voor. Met ondersteuning van de overheid en maatschappelijke organisaties werken zij aan concrete activiteiten die zijn gericht op het collectief zetten van een of meerdere stappen in het gepaste zorgvuldigheidsproces. Ook het OS-instrumentarium helpt producenten en stakeholders (lokale NGO's, vakbonden en overheden) in productielanden bij het verduurzamen van hun deel van de internationale waardeketens (flankerend beleid). Met deze gezamenlijke aanpak willen we impact maken in internationale waardeketens. Daarbij biedt sectorale samenwerking bedrijven de mogelijkheid zich tijdig voor te bereiden op aanstaande (Europese) wetgeving.

Zoals aangekondigd, heb ik na een jaar de balans opgemaakt om te bezien of het instrument op de beoogde wijze functioneert. In het volgende deel ga ik in op de totstandkoming van mijn oordeel en de wijze waarop ik het instrument in de toekomst wil vormgeven.

De totstandkoming

In de voorbereiding op het peilmoment heb ik geïnvesteerd in het consulteren van verschillende stakeholders. Ik spreek graag mijn dank en waardering uit voor hun inzet. In de periode maart tot en met september van dit jaar vonden drie consultatiemomenten plaats, waarvan een schriftelijke ronde en twee stakeholderbijeenkomsten waarbij VNO-NCW/ MKB-Nederland, MVO Nederland, MVO Platform, FNV en CNV actief participeerden.

Ook sprak ik op 14 september jl. met deze stakeholders over de verschillende onderzoekselementen en de voorgestelde vormgeving van het Subsidiebeleidskader in de toekomst. Gezamenlijk hebben we geconcludeerd dat de voorgestelde vormgeving tegemoet komt aan de wensen van de stakeholders en een goede basis vormt voor sectorale samenwerking in de toekomst. Zoals aangegeven in de Kamerbrief van 28 februari jl. is op 22 september jl. tevens de achterban van VNO-NCW/

MKB-Nederland geraadpleegd en is op verschillende momenten gesproken met de RVO en SER, als ook met verschillende toezichthouders. De uitkomsten van de verschillende gesprekken zijn samengevat in de bijlage *Uitkomsten Peilmoment Sectorale Samenwerking*.

Vormgeving instrument sectorale samenwerking

Hieronder schets ik u graag per onderzocht element de verbeteringen die ik voor ogen heb.

Rol van de overheid

Eén van de wensen van de stakeholders was een actieve betrokkenheid van de overheid bij sectorale initiatieven. Ik ben het met hen eens dat de overheid sectoren effectief moet ondersteunen. Op basis van de wensen van stakeholders, voorzie ik een actieve overheid die meerdere rollen kan spelen, daarbij rekening houdend met het feit dat de overheid ook subsidieverstrekker is. Ik voorzie de rol van aanjager, partner, kwaliteitsbewaker en financier.

- De overheid als aanjager: allereerst speelt de overheid een belangrijke rol in het faciliteren van het opstellen en uitvoeren van sectorale samenwerkingsverbanden. De overheid kan actief nieuwe samenwerkingsverbanden blijven aanjagen en sectoren stimuleren de samenwerking op te zoeken;
- De overheid als partner: De overheid zal bij elk samenwerkingsverband op niveau betrokken zijn via een beleidsdialoog (elk kwartaal) om beschikbare kennis, netwerken en expertise aan te bieden, bijvoorbeeld als het gaat om Internationale Sociale Voorwaarden in de Rijksinkoop, samenwerking met andere EU-lidstaten en betrokkenheid van de posten;
- De overheid als kwaliteitsbewaker: de overheid kan sturen op ambitie en kwaliteit conform de OESO-richtlijnen en UNGP's;
- De overheid als co-financier: door de inzet van middelen kan de overheid ondersteunen en tegelijkertijd de kosten voor deelname van bedrijven aan sectorovereenkomsten verlagen.

Dekkingsgraad en deelname MKB en grote bedrijven

- Een andere wens van de stakeholders is om de deelname van bedrijven en sectoren te vergroten. Dat is ook mijn ambitie. Bij het aanjagen van nieuwe initiatieven streef ik naar een hoge dekkingsgraad in sectoren, en deelname van zowel mkb als grote bedrijven. Voorbeelden zijn (publieke) promotie in de sector samen met brancheverenigingen, en voorlichting over sectorale samenwerking via o.a. het subsidieloket van de RVO;
- Brancheverenigingen spelen een verbindende rol in sectoren en kunnen als penvoerder optreden namens een sectoraal samenwerkingsverband onder de voorwaarde dat voldoende bedrijven in hun achterban zijn aangesloten en actief meedoen.
- De overheid ondersteunt brancheverenigingen in het verleiden tot deelname aan samenwerkingsverbanden. Ik wil stimuleren dat sectorale samenwerkingsverbanden zo worden vormgegeven dat leden met een verschillende IMVO-volwassenheid daarin kunnen meedraaien.

Onafhankelijke uitvoerders van sectorale samenwerking

- Twee organisaties heb ik op het oog voor de uitvoering. De SER kan het onderhandelen en uitvoeren van sectorale initiatieven begeleiden zoals hij dit nu al doet bij de nog lopende IMVO-convenanten.

- RVO kan zich dan volledig richten op het uitvoeren van het Subsidiebeleidskader en de ontwikkeling van tools en richtsnoeren. De budgettaire voorwaarden in het subsidiebeleidskader worden beperkt tot het meest noodzakelijke zodat het aantrekkelijk blijft voor partijen om een aanvraag in te dienen.
- Beide uitvoerders kunnen de synergie opzoeken in het optimaal ondersteunen van sectoren.

Duurzame financiering maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven

- Vanwege de aanvullende wensen van stakeholders, kan de overheid minder samenwerkingsverbanden financieren dan eerder voorzien, dit betreft ongeveer vier samenwerkingsverbanden. Voor wat betreft de financiële bijdrage per samenwerkingsverband ben ik voornemens dezelfde verdeling als bij de huidige convenanten aan te houden. De overheid draagt 47% bij, de SER 20% en de sector 33%. En wil ik initiatieven met een looptijd van 5 jaar financieren.¹
- Maatschappelijke organisaties kunnen voor deelname aan samenwerkingsverbanden zelfstandig financiële ondersteuning aanvragen via de RVO.

Relatie sectorale samenwerking en wetgeving

- Toezichthouders zijn het erover eens dat bij toekomstige wetgeving een sectoraal samenwerkingsverband een rol kan spelen in het toezichtsregime;
- Bij het bepalen onder welke criteria een sectoraal samenwerkingsverband een rol kan spelen in het toezichtsregime zijn verschillende gradaties mogelijk, zoals het aanduiden van een samenwerkingsverband als best practice of het erkennen van een samenwerkingsverband;
- Echter, het is voor een toezichthouder op dit moment ongewenst om, voordat wetgeving van kracht is, aan te geven onder welke criteria een sectoraal samenwerkingsverband een rol kan spelen in het toezichtsregime en de gradaties die een toezichthouder daarbij wil hanteren.
- Het onderzoek is op dit punt om die reden nog niet afgerond. Wetgeving is nog in ontwikkeling waardoor ik op dit onderdeel nog geen volledige beoordeling kan maken. Het streven van het Spaanse Voorzitterschap is om eind dit jaar een politiek akkoord te bereiken. Zodra er een politiek akkoord is zal ik uw Kamer informeren over de rol die sectorale samenwerking heeft gekregen in (het toezicht van) de richtlijn. Vervolgens hebben lidstaten twee jaar de tijd om de Richtlijn te implementeren. Ik zal uw Kamer over de voortgang hiervan, inclusief het vormgeven van de toezichtstrategie, voor de zomer van 2024 informeren.

In mijn gesprekken met stakeholders en de achterban raadpleging bij VNO-NCW/MKB-Nederland zijn nog andere punten ingebracht die ik bij het vormgeven van sectorale samenwerking wil meenemen:

- Het gepaste zorgvuldigheidsproces conform de OESO-richtlijnen vormt het uitgangspunt. Alle zes stappen van gepaste zorgvuldigheid worden uitgewerkt in samenwerkingsverbanden;
- Het criterium van een goed gerichte sectorale, sociale dialoog conform motie van het lid Van den Hul c.s (Kamerstuk 26 485, nr. 340) wordt meegenomen;

¹ De ombuiging op artikel 1.1 «Duurzaam handels- en investeringssysteem, incl. MVO» zal mogelijk gevolgen hebben voor de bestedingsruimte voor sectorale samenwerking; dit kan leiden tot een meer gefaseerde besteding van het budget.

- Het bieden van handelingsperspectief en het werken aan impact staat voorop bij bedrijven. Ook willen zij dat de overlegstructuur tot een minimum wordt beperkt. Dat ondersteun ik van harte;
- Er wordt rekening gehouden met de ontwikkeling van wetgeving en hoe bedrijven in voorbereiding daarop ondersteund kunnen worden;
- Een samenwerkingsverband zet in op monitoring van de voortgang van individuele bedrijven op gepaste zorgvuldigheid als ook op collectieve activiteiten;
- Coherentie met gelijksoortige instrumenten, bijvoorbeeld op het vlak van ontwikkelingssamenwerking.

Vervolgproces

Met de SER en RVO zal gewerkt worden aan de verdere vormgeving van sectorale samenwerking binnen de hierboven gestelde kaders. Mijn doel is de nieuwe vorm van sectorale samenwerking in Q1 van 2024 gereed te hebben. Uiteraard blijf ik ook daarna met de SER, RVO en de andere stakeholders in gesprek over eventuele verdere verbeteringen in de toekomst en hoe we het bereik van sectorale samenwerking kunnen vergroten. Verder zal ik het vraagstuk over hoe sectorale samenwerkingsverbanden kunnen meewegen in het toezichtregime, en aan welke criteria een samenwerkingsverband moet voldoen om een rol te spelen in de toezichtstrategie, verder ter hand nemen.

Monitoringsonderzoek naleving OESO-richtlijnen

Tenslotte wil ik ingaan op mijn toezegging in het BHOS-jaarverslag over 2022 (Kamerstuk 36 360 V, nr. 1) over de stand van zaken van het monitoringsonderzoek naleving OESO-richtlijnen. De oorspronkelijke 90%-doelstelling loopt in 2023 af en zal dit jaar voor het laatst in de huidige vorm gemonitord worden. Het vooruitzicht van IMVO-wetgeving is aanleiding geweest om de opzet van het monitoringsonderzoek aan te passen. Dit aangepaste monitoringsonderzoek zal, voor de groep Nederlandse bedrijven die onder *Corporate Sustainability Reporting Directive* (CSRD) vallen, inzicht geven in hoeverre de zes stappen van gepaste zorgvuldigheid nageleefd worden door deze bedrijven. Zo zal dit monitoringsonderzoek fungeren als 0-meting voor de huidige brede beleidsmix op het gebied van IMVO. Naar verwachting zijn de resultaten begin 2024 beschikbaar.

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.N.A.J. Schreinemacher